

V Ljubljani, 15. marca 1914.

POPOTNIK

PEDAGOŠKI IN ZNANSTVEN LIST.

Letnik XXXV.

Štev. 3.

Urejuje M. J. Nerat v Mariboru.

— o —

V s e b i n a :

1. <i>Příbil</i> : Dom otrok	49
2. <i>Pav. Flerč</i> : Zemljepisje v delovni šoli (Konec.)	52
3. <i>Dragotin Humek</i> : Pouk v geometriji in geometrijskem risanju na meščanski šoli z ozirom na vsakdanje življenje (Dalje.)	57
4. <i>Drag. Humek</i> : Umetniški vzgoji	60
5. Književno poročilo :
Novosti	63
6. <i>Razgled</i> : Časopisni vpogled 66. — Pedagoški paberki 67. — Šolske in učiteljske vesti 69. — Šolska higiena 70. — Šolstvo na slovanskem jugu 70. — Inostransko šolstvo 71. — Prosvetna kronika 71. — Razne vesti 72. — Mala poročila 72.	
- o —

Last in založba

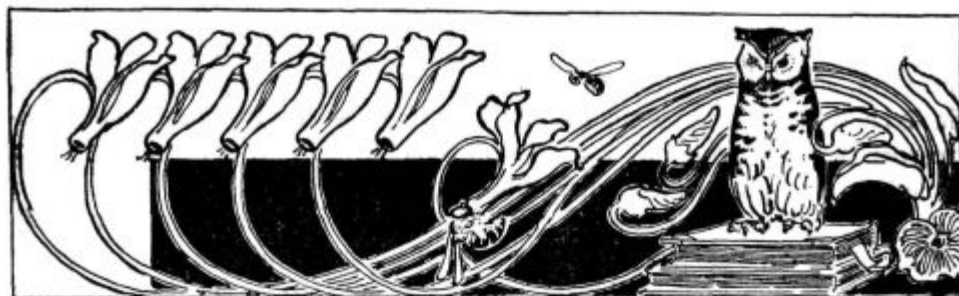
Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in
stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrť leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

Naročnino in reklamacije sprejema „Zavezin“ blagajnik Fr. Luznar v
Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnatelju
:: M. J. Neratu v Maribor, Meščanska cesta (Bürgerstraße) štey. 6 ::

:: Za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar. ::

Iz ruščine prevel K. PŘIBIL.

DOM OTROK.

Stoletje otroka« pričakuje preporod človeštva od naraščaja; tu leži naša bodočnost. Družba je spoznala, da je neobhodno potrebno temeljito spremeniti sodobni vzgojni učni sistem; eksperimentalna psihologija je priskrbela znanstvena načela, katera morajo postati podlaga novi šoli. Toda preskušati jih moramo v praksi in odkriti nove vzgojne poti, po katerih bi se osvobodilo mlado življenje in omogočil razvitek v otroku spečih darov.

Prvi korak k uspešni praktični uporabi novejših pedagoških teorij je napravila Italijanka, doktor(ica) Marija Montessori.

To ime je v zadnjem času zaslovelo po vsem svetu. Za oceanom, kjer se jače zanimajo za vzgojne probleme ko pri nas, so vznikli mnogi otroški vrtci po metodi Montessori — tako v Zedinjenih državah, v Argentini, v Meksiki. Tujci, sinovi vseh delov kulturnega sveta, prihajajo v Rim in Milan; zret na svoje oči pedagoške poskuse Montessorijeve, ovenčane s tako sijajnimi uspehi.

Profesor bavarske univerze, Holmes, pravi v predgovoru k angleškemu prevodu Montessorijine knjige »Dom otrok«, da nosi to delo pečat genija. In res, pri čitanju te knjige se ti zdi, da se naslajaš z »živo vodo« pravljice, ki oživi že davno otrpnelo telo. In z neoslabljenim zanimanjem jo prečitaš do konca.

Montessori je začrtala pot vzgoje v nežni mladosti; sedaj nam je dograditi to pot do višjih vzgojnih stopenj.

»Ne ugašajte duha!« ta stari opomin, to staro svarilo in navodilo so pedagogi popolnoma pozabili; senca srednjeveških dob pada na šolske stene kakor senca ječine rešetke (mreže); v šoli mrkne vsak še tako jarki pojav individualnosti, ugasne še tako jaka volja.

Metoda Montessori pa nuja baš nasprotno vsa uslovja duševnemu razvitku, izganja iz šol nagrade in kazni, sredstva za zasužnjevanje duha, in skrbno neti iskro svetega ognja, ki greje vsako človeško dušo. Montessori se trudi probuditi v otroku aktivnost, instinktivno stremljenje za znanjem; vnanjo strupeno disciplino skuša zameniti z **disciplino dela**.

Samodelavnost otroka — evo ti glavnega njenega vzgojnega sredstva. Skrbe za vsestranski fizični razvoj svojega gojenca polaga varne temelje estetični in nravni vzgoji, probuja logiško mišljenje; štiriletni malčki »Doma otrok« se seznanjajo z elementi računstva in se naučijo neobičajno lahko čitati in pisati. Montessorijine vzgojne postopke narekuje proučevanje fizioloških in psihičnih zakonov. Dovršila je ta neobičajna žena rimsko vseučilišče z diplomom doktorja medicine; izbrala si je kot specialno stroko psihiatrijo. Kot asistentka vseučiliške klinike se je zanimala zlasti za otroški oddelek: v Italiji so se tedaj vzdrževali idioti in slaboumni otroci v zavodih za blazne. Leta 1898. je govorila na turinskem kongresu in pozivala javnost, naj se zanima za otroke, katere je doletela tako bridka usoda, naj se potruži najti način, kako popraviti njih prirodne nedostatke. Ponudili so ji vodstvo učiteljicam namenjenega tečaja o vzgoji nenormalnih otrok; tečaju so pridružili razred otrok, ki so jih v šolah označili kot »brezupno zaostale.« Iz tega tečaja se je polagoma razvil mediko-pedagoški zavod Italije.

Da bi se bližje seznanila z ustrojstvom zavodov za defektivne otroke, prepotovala je Montessori Francosko in Angleško, kjer je proučavala delo znamenitih psihiatrov. Kar je videla, to je ni zadovoljilo.

Posrečilo se ji je najti v arhivnem prahu spise zdravnikov 18. stoletja, Itarda in Seguina, prvih pionirjev eksperimentalne psihologije, ki sta iskala novih načinov za pouk idiotov in gluhonemcev. Od njiju si je izposdila mnogo koristnih idej in se ni ozirala na dejstvo, da so doživeli razočaranje vsi učitelji, ki so hoteli utelesiti Seguinove misli. Sedaj je šele padlo seme na pripravna tla. Montessori se ni zadovoljila s površnim znanjem Seguinovih teorij; da bi laglje proučavala težki foliant, ga je lastno-ročno prepisala in prevela v italijanščino. Tudi Seguinova učna sredstva za nazorno poučevanje je spremenila, da so postala uporabna v praksi.

Njen predhodnik Seguin je bil začetkoma učitelj, potem šele je postal zdravnik; Marija Montessori je postopala obratno: njena medicinska naobrazba je dala dober temelj njenemu pedagoškemu talentu. Trud Montessorijin v Rimu z zaostalo deco je bil čudovito uspešen: njeni gojenci so položili izpit za vstop v elementarno šolo z boljšim uspehom nego nekateri popolnoma normalni otroci.

Nehote se je oglasila misel: »In kaj, ko bi se prav tako postopalo z normalnimi otroki? Kakšni divni uspehi bi se dosegli!«

Slaboumneži ostajajo vse življenje na isti stopnji, na kateri stoji otrok v rani mladosti; v tem času se lahko izvaja analogija med njimi. Kar razvija slaboumneža, more pomagati tudi razvoju malih otrok.

Na ta način se je začela Montessori potom zdravstvene pedagogike zanimati za občno pedagogiko in psihologijo detinstva. Leta 1900 je vstopila ponovno v vseučilišče, ali sedaj v filozofski oddelek.

Na podlagi analize fizioloških in psihičnih pojavov je sestavila zrelo promišljen vzgojni sistem: od uporabe mišičevja k vzgoji živčevja in čutov, a dalje prehod k abstraktnemu mišljenju, k idejam. Povsod uporabljeni načini pouka so napačni, ker ne soglašajo z zajmi otroka. Montessori je začela s proučevanjem psihologije otroške duše, ki je še vedno »terra incognita« — neznan zemlja. Ostro opazovanje pravega učenjaka, obširno znanje se je v njej srečno spojilo z ženskim ljubečim srcem. Slučaj je pomagal najti široko polje za praktični poizkus njene metode in jo uporabiti pri najmanjših otrokih, ki so jedva shodili.

Ravnatelj »Društva za gradnjo cenih stanovanj«, inženir Talamo, je zgradil v Rimu uzorno »delavsko mesto«, kjer se dajejo v najem majhna stanovanja za najemnino, ki jo zmore tudi reven delavec; tu se nahajajo v občno uporabo kopeli, lekarna, klub in tudi šola, pravzaprav otroški vrtec, kamor privajajo starši svoje otroke za ves dan, čim sami gredo na delo.

Nov tip cenih otroških vrtcev je bilo naloženo organizirati M. Montessori.

Januarja leta 1907. je odprla prvo »Casa dei Bambini« — prvi »Dom otrok«, kakor so imenovali novi zavod v ogromni hiši rimskega okrožja S. Lorenzo, kjer stanujejo večinoma reveži. V »Casa dei Bambini« sprejemajo brezplačno otroke stare 3 do 6 let; matere jih morajo dovajati, vsak teden morajo priti k odgojiteljici na posvetovanje, ji morajo poročati o domačem življenju otroka, o njegovem zdravju, prositi jo za svet v kočljivih slučajih.

Ko stopi dete v otroški dom, sestavijo zanj »biološko listino«, v katero zapiše zdravnik rast otroka, podedovane lastnosti, hranilno stanje, prebite bolezni itd. Vsak teden otroka tehtajo in kopljejo.

Moram omeniti, da je Montessori odpravila v svoji reformirani šoli izraz »učiteljica«; uvela je ime »voditeljica«, da bolj rezko označi razliko med starim in novim učnim načinom.

Naloga voditeljice v reformirani šoli je sugestija. Ona mora znati si pridobivati srca; čar njene osebnosti prisili otroka, da jo sluša radovoljno. »Učitelj mora storiti vse mogoče, da si pridobi simpatije svojih gojencev; mora jih zavzemati z melodičnim glasom, s prijaznostjo, se mora zanimati za vse malenkosti svojih varovancev,« tako je učil še prednik Montessorijin, Seguin.

Po mnenju Montessorijinem bi morala ravnateljica stanovati v »Domu otrok«, biti živ primer ljubezni in požrtvovalnosti roditeljem, nositeljica kulture v temno, nenaobraženo sredo.

Iz Montessorijinih šol so seveda odstranjene vse klopi, ki silijo otroka sedeti neudobno; zamenjujejo jih majhni stolčki in mizice, nizki podnožniki, vse lahko in zalo. Otroci sede, kjer hočejo, včasih ležejo na preproge.

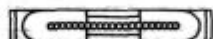
Montessori je proti sedanjim šolskim pripravam in naj bodo še tako dovršene. Težka, neprijazna klop je prav tako škodljiva, kakor so bili v starih časih priprave, v katerih se je dete učilo hoditi. Ravno naslonjalo utruja otroke. Med otroci in odraslimi je z ozirom na ustrojstvo organizma ogromna razlika; otroci imajo razvit trup in nerazvite noge (le-te iznašajo pri novorojenčkih samo 23 % vsega telesa, pri odrastlih pa polovico vsega telesa); zato delujejo mišice pri malih silneje, oni občutijo fizično potrebo, se raztezavati, cepetati z nogami. Hoja malih je težka, prsti se ne mičejo koordinirano; potrebno je, da metodično vzgajamo njih mišice; naučiti se morajo tudi pravilnega dihanja, navaditi se govoriti.

Montessori je uvedla v svojih »Domih« posebno gimnastiko ustnic zob in jezika; mnogo se otroci igrajo; za igre na prostem so na razpolago lopate, obroči, žoge. Otroci kopljejo zemljo, vrtnarijo, zelo važno sredstvo vzgoje je skrb za živali in rastline; kjer je le možno, gojijo v vrtcih kure, golobe, kunce; zalivanje gredic, krmljenje ptic i. dr. gospodarska opravila so na dnevnem redu.

Montessori je uvedla posebno »naobraževalno gimnastiko«, da se naučijo otroci se oblačiti, se slačiti, jesti, se umivati.

Pouk začenja v »Domih otrok« z umivanjem; starejšim pokazujejo, kako se morajo čistiti zobje, nohti; otroci opasujejo predpasnike, urejajo sobe, brišejo prah.

(Konec sledi.)

PAV. FLERÈ:

ZEMLJEPISJE V DELOVNI ŠOLI.

(Konec.)

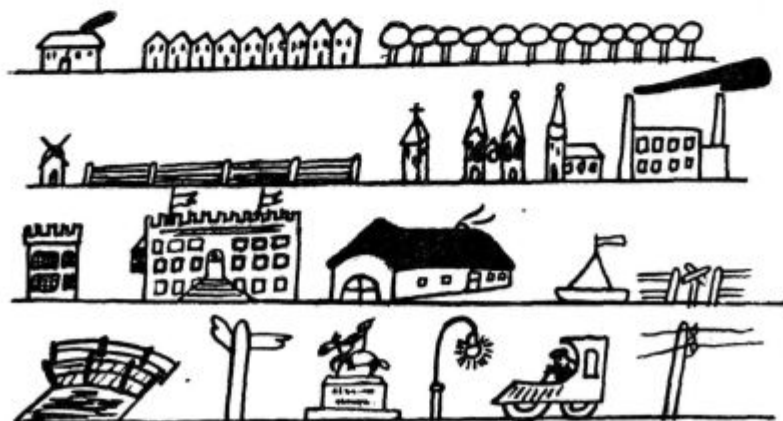
Tako so videli in spoznali otroci »obraz domovine«. Omenil sem že po njegovih lastnih besedah, kaj je snov domoznanstva. Ponovim jih še enkrat tiste besede: »Pozabil sem šteti okenska stekla na našem magistratu, pozabil vestno zapisati, kako visoka je naša cerkev, kdo je modeliral naš vojniški spomenik — ki je v Bremenu seveda prav tako dolgočasen, kakor kje drugje — kdo je ravnokar mestni župan in kdo ni itd. itd. In vendar mislim zagotovo, da bodo tisti, ki rabijo to knjigo (Gold. Heimat) za preparacijske namene, privedli otroke domovini bliže, kakor če bi bil na-

tančen razgovor o vseh zgoraj navedenih rečeh in bi morali mali temeljito brbrati osnove staroposvečene »fijakarske znanosti«, ker: »Ideja naj bi bila vladar v pouku, snov sluga.« Pa to seveda zato, ker je mnenja, da »tista poglavja iz zemljepisja, v katerih ne more najti učitelj nobene zveze z domačijo in vsakdanjim življenjem, sploh ne spadajo v pouk.« — Zato pa bi mu ne bilo celo nič čudnega, če bi obravnaval prej premogovnike na Westfalskem in petrolejske vrelce v Severni Ameriki, kakor pa domače gomile, ker le »kar se spravi o priliki lahko v zvezo z našim vsakdanjim življenjem v razredu, nam je dobrodošlo kot snov.« — In obilica snovi je v raznih obrtih, v problemih, ki jih prinaša na dan pogovor o teh obrtih in poklicih, v človekoljubnih napravah; tu so zopet družbe in društva — vse polno, vse polno je tega...

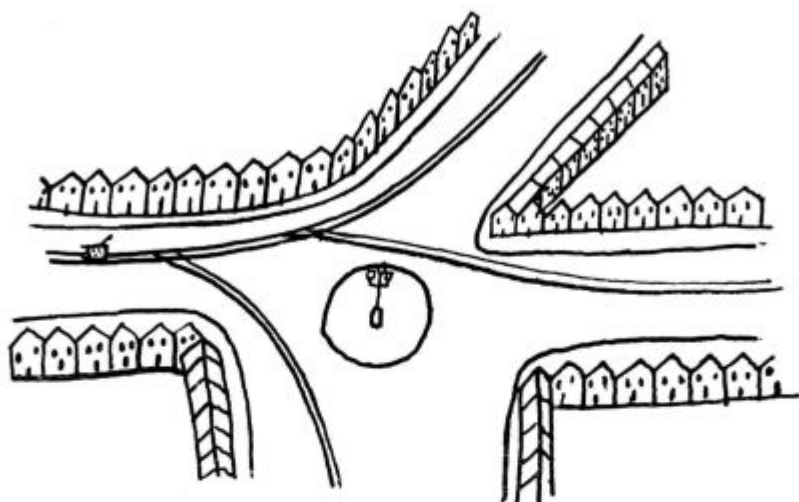
Eno poglavje iz Scharrelmannovega dela pa naj pokažem popolno: u v a j a n j e v z e m l j e v i d e. Spada k teoriji o praktičnih reformah in zahtevah.

Da naj otroci pri nazornem nauku veliko slikajo, je umevno. Svojo posebno smer pa zavzame risanje v domovinoznanstvu. Tu se mora počasi ustvariti prehod od slike v zemljevid. Zemljevid nikakor ni slika, vsaj v atlantu je izgubil popolnoma svoj značaj kot slika. Tudi ni podoba iz zračne višine! Otrok lahko dobi razumevanje le, če se izhaja k o r a k o m a od slike. Zato naj se v domovinoznanstvu veliko riše. Previdno ga navajaj učitelj, da se predstavlja domovinoznanške predmete bolj shematično in tipično.

Stvar si mislim tako-le! Ko je risal razred delavsko hišo, bodi kot prihodnja naloga cela ulica, v kateri so le take hiše. Če se to večkrat ponavlja, se tipično bolj zapomni ter predstavi z risanjem. Tako pa postane slika za domovinoznanstvo preprostejša in manj detajlirana, in tako se olahkoči prehod k čisti shemi, kakor je potrebna za prve »zemljevide«.

Predno pa privedemo razred do najpreprostejšega, shematičnega risanja, je seveda predpogoj, da so se navadili že v prejšnjih letih, da so napravljali najrazličnejše predmete iz domačije.

Za domovinoznanstvo se je ozirati nekako na sledeče skupine predmetov *:

1. Različne hiše: hiša bogataševa in reveževa, vila, tvornica, šola, hiša za dve družini, najemniška kasarna, cerkev, stolna cerkev, borza, sodišče, vojašnica, vodovodno poslopje, gledališče, kavarna, pristaniščna skladišča, barake, pošta, jetnišnica, cirkus, skladišče, kolodvor, grad, bolnišnica itd.

2. Ceste: cesta z izložbami, cesta revežev, cesta z vilami, okrajna cesta, glavna cesta, ozka ulica itd.

3. Križišča: ceste s trgom, hiše ob trgu, navpični prerez ceste, križišče, vzporedne ceste itd.

4. Spomeniki.

5. Različni vozovi: pogrebni voz, voz za smeti, petrolejski voz, kramarski voz, ciza, mesarski voz, sanitetni voz, električna cestna železnica, kočije, v čveter, otroški voziček, sportni, poštni voziček, voz požarne brambe, voz za šoto, ciganski voz itd.

6. Manjši predmeti s ceste: studenec, kandelaber, hidrant, trotoar, obločnica itd.

*) Navajam dobesedno, koliko in kaj vse najde praktični učitelj.

7. Razne osebe: stražnik; postrešček, pastor, učitelj, zeljarica, žena-kupovalka, kmečke noše, dimnikar, šolarji, mesar, ribe, babica, delavec, ki se vrača iz tovarne, krčmar, krošnjar, gigerl, lajnar, berač, vojak, glumač.

8. Prizori s ceste: zbiranje, živ sejem, ljudski tabori, »Gori!«, konj je padel, tatu so prijeli, cesar prihaja.

9. Na kmetiji: kmetija, skedenj, kozolec, hlev, vrt za zelenjavo, za cvetlice, sadovnjak, čebelnjak, golobnjak, kolarnica itd., pašnik, polje in gozd.

10. Planjava: gomile, urne in predzgodovinski kulturni ostanki. Ovčja čreda s pastirjem, koši za čebele, bor, brinje, pota, griči, pokrajine na planjavi.

11. Močvirje: šota, orodje za rezanje in stiskanje šote, pokrajine na močvirju, šotni mah.

12. Ravnine: jarki, vas, konj, krava, ovce, koze, ribnik.

13. Domači dekoracijski kosi: mlin na veter, mlin na vodo, vodnjak, kažipot, kantonski kamen, grmovje, razno drevje, kamenje ob poti, plot, razna pota, cvetlice itd.

14. Živali: race, kure, gosi, pavi, labudi, teleta, govedo, konji, koze, ovce, psi, mačke, golobi, lastavice.

15. Vodovje: izvirek, potok z brvjo, čoln, jadrnica, jahta, parnik s kolesom in vijakom, trijambornik, regata.

16. Življenje ob reki: kopališče, izposojevalec čolnov, mostovi, ribarstvo, ribarsko orodje, mreže.

17. Luka: skladišče, shrambe, barake, voz za vreče, voz za tovore.

18. Morje: ladjini tipi, mornarska znamenja, svetilnik, tone, zastavice.

19. Otoki: Helgoland, Wangeroog, Hallig.

20. Razne morske živali: morski pes, som, kit, morske alge in mah.

21. Pokrajine v mestni okolici.

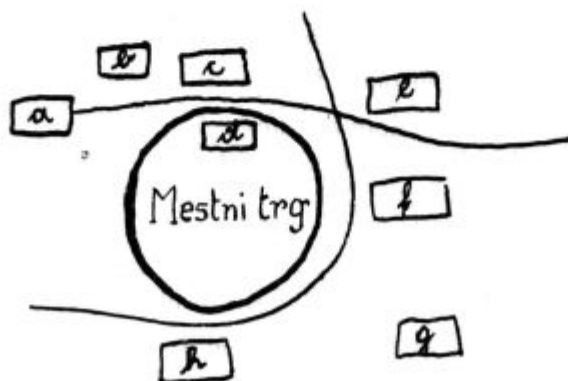
Če se napravlja z razredom popotovanja in odkritja, bo tudi treba, da se te predstavi z risanjem v njih poglavitnejših etapah. To se zgodi najprimernejše, da se preprosto uvrščuje različne hiše in ceste, ki so najznamenitejše ter se jih je obiskalo. Tako začenjajo otroci, ki naj rišejo svojo pot v šolo, s svojim stanovanjem ter z ulicami, po katerih morajo brez ozira na njih lego kar eno za drugo. Tako pridejo otroci namah do potov.

Kot nadaljne teme imenujem: izprehodi na pokopališče, k teti, na Oberneuland, s parnikom na Vegesack, na Helgoland, vožnja v Ameriko, vožnja po železnici, pot na barje, pot v vroče dežele, v mrzle dežele, v Kino, k zamorcem, indijancem itd.

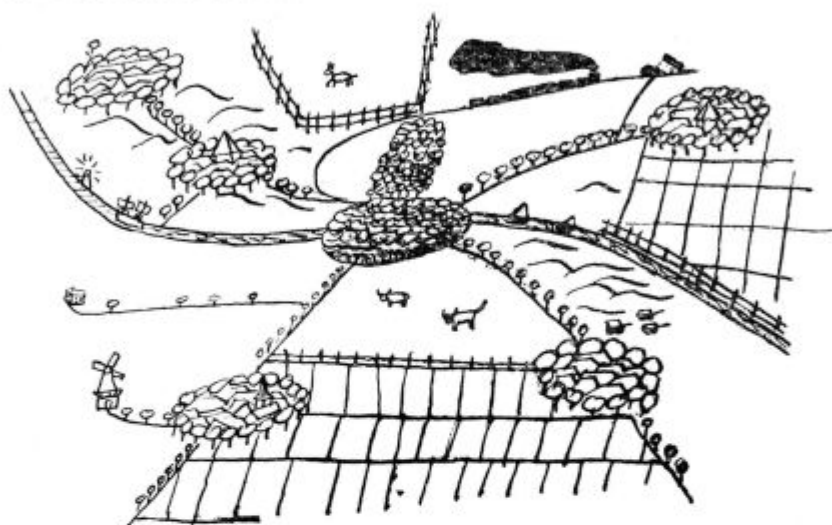
Povsem drugo pot pa mora hoditi pouk, če je treba začeti s prvimi vajami v orijentiranju. V svojem pouku sem rabil za ta prehod z velikim uspehom razglednice, in sicer takole. Vzemimo, da hočem orijentirati razred o okolici glavnega trga; zato sem si preskrbel razglednic o pošti, stolnici, magistratu, borzi, spomeniku cesarja Viljema, Rolandovem spomeniku itd. Narisal sem na tablo krog, ki je predstavljal mestni trg ter preišljeval z otroci, kako stoje posamezna poslopja okolu njega, dokler nismo določili pravih smeri in razdalj. Pripočil sem tam vedno razglednico dotičnega poslopja, katerega lego smo določili zgoraj na tabli. Ulice, ki izhajajo iz trga, smo začrtali s prostimi črtami s kredo, da so vodile k posameznim okolu postavljenim razglednicam.

Pozneje sem poskusil, da so določali otroci dve dalje narazen stoječi poslopji v mestu, in naša skupna naloga je bila, da smo narisali vmes vse, kar se je dalo opaziti in videti, če se je hodilo pot med onima posloppjema v resnici.

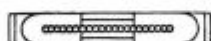

Naš prvi zemljevid. a—h razglednice posloppij in spomenikov, ki obdajajo Mestni trg v Bremnu.

Tako smo dospeli do prav originalnih in drastičnih »zemljevidov«. Seveda pa se vidi v mestu že na poti petih minut toliko, da bi delali otroci na eni nalogi cele ure in tedne. To nujno zahteva, da se uvedejo za naše zemljevide prav preprosti simboli. Zato je treba spraviti domovinske predmete na kolikor mogoče preproste oblike. Ko se je razred enkrat na te simbole navadil, pa ne dela razumevanje zemljevidov v atlantu več nobenih težkoč.

Toliko v spoznavanje in primerjatev. Eno vidimo tudi tu pri še toliko razliki potov vsepovsod: zahtevo samostojnega dela in preprostosti, primerne otroškemu umevanju.

DRAGOTIN HUMEK:

POUK V GEOMETRIJI IN GEOMETRIJSKEM RISANJU NA MEŠČANSKI ŠOLI Z OZIROM NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE.

Metodičen in informativen spis. (Dalje.)

Vrata na hlevih in skednjih so često sestavljena tako, da vežeta deski dve vodoravni letvi, iz kota v kot pa dve poševni opori. Gospodarske stavbe, pa tudi kmečke hiše in gosposke vile so ponekod zidane v brano. Ogrodje je sestavljeno iz navpičnih in vodoravnih stopenčev, ki so ojačeni s poševnimi oporami. Presledki so napolnjeni z zidom. Lesene ograje z navpičnimi stebriči in vodoravnimi letvami

pa z dvojno oporo iz kota v kot vidimo ob lesenih hodnikih, ob vrtovih in parkih. Vse take predmete lahko opazujemo in opišemo z ozirom na njih namen, na snov, ki so narejene iz nje, končno pa tudi z ozirom na njih geometrijsko obliko. Učenci kaj hitro spoznajo lastnosti o b e h p r e k o t - n i c v pravokotniku in kvadratu, obenem pa tudi lastnosti e n a k o k r a - k e g a t r i k o t n i k a.

V tem slučaju nam posebno dobro služi za ponazoritev navadna g r e b l j i c a. Ta priprava sicer ni več posebno v časti pri rokodelcih. Dandanes ima že vsak pri rokah v tovarni izdelano libelo. A to naj nas ne moti. Le opišimo grebljico in naročimo učencem, naj jo do prihodnje ure izdelajo doma iz lesa ali pa vsaj iz lepenke. Prav zanimiva je o b r - n j e n a g r e b l j i c a, ki lahko preizkušamo z njo lego ploskev s spodnje strani.

Ko govorimo o enakokrakem trikotniku, si oglejmo prej tudi č e l o d v o k o p n i h s t r e h p a s t r e h e s k a č k o. Spretnejši učenci naj naredijo iz gline ali iz lepenke primerne modele raznih streh.

Pri risanju uporabimo kar smo opazovali. Koliko osnutkov za lepe ograje, za razna vrata, za zidne brane narede učenci s pomočjo spretnega učitelja! Najlepše osnutke izvršimo s tušem in z barvo. Da moramo upoštevati učenčevo individualnost, je umljivo samo ob sebi. In to je posebno pri risanju prav lahko. Narišimo n. pr. strešno čelo, kakršno vidimo na n a v a d n i h h i š a h, pa tudi tako, ki ga opazujemo na ž e l e z n i š k i h s k l a d i š č i h ali pa čelo g o t s k e c e r k v e, ki jo je že gotovo videl ta ali oni učenec. Da ni risba preveč prazna, naj razdelijo boljši učenci strešno čelo v primerna polja. Ali pa narišimo l e s e n o b o j, kakršnega imajo kmečke hiše in gospodarska poslopja. Pri tem ne pozabimo n a - r o d n e k r a s i l n e u m e t n o s t i. Navajajmo učence takoj izpočetka, naj poizkusijo narisati ob priliki kakršenkoli okrasek, ki so ga opazovali na kakem oboju ali na orodju, na posodi itd. Učitelj pa sodi doneske po njih vrednosti, zbiraj in uporabljaj v šoli, pa tudi v življenju med narodom.

Za skladnost in somernost imamo vse polno primerov iz vsakdanjega življenja. Prav posebno važno se mi zdi poglavje o s o m e r n o s t i. Kdor pozorno motri kmečke hiše in stanovalne prostore v njih, ta ve, koliko grešijo neuki ljudje v tem pogledu. Često pa tudi pri gospodi ni vse kakor bi moralo biti. Ej, kakšne kozle strelja pri dekoriranju svojega budoarja ali salona marsikatera secesijonistično navdahnjena gospodična in gospa. Najlepših primerov somernosti najdemo p o c e r k v a h, ki so opremljene količkaj primerno svojemu namenu. Mnogo smisla za somernost v krasitvi pridobijo učenci, če je š o l s k a s o b a l e p o o k r a š e n a. Ob š o l s k i h s l a v n o s t i h naj učenci sami krasijo hodnike in sobe po osnutkih, ki so bili narejeni v risarski uri. Prav dobra vaja je, če narišemo polovico somernega okraska na tablo, drugo polovico pa dodajo učenci sami. Da

učenec takoj vidi, kakšen bi bil ves okrask, naj položi ob izgotovljeno polovico kos z r c a l n e g a s t e k l a. Na ta način najdemo tudi popolnoma nove vzorce.

Za ponazoritev čveterokotnikov s poševnimi koti je prav primeren oboj ob stopnicah, ki ga vidimo vsepovsod po deželi. Tu je prilika, da kratko govorimo o stopnicah, o njih namenu in raznih oblikah, pa tudi o modernih ljudeh, ki se jim neče hoje v dvajseto nadstropje, pa se vozijo po vzpenjači. Obliko trapeza vidimo na stolu, na strešnih obojih in na strehah s kačko. Trapezoida sto so često omejeni vrtovi, njive, torej posestne parcele, ki bomo še veliko govorili o njih v drugem razredu. Predno obravnavamo d o l t o i d, pokažimo učencem, kako naredimo z m a j a. Na skupnem izprehdu je lepa prilika, da ga izpustimo v zrak. Obenem se z učenci pomenimo kaj o letalnih poizkusih in o l e t a l n i u m e t n o s t i, ki je dosegla v kratki dobi toliko krasnih uspehov.

Učenci naj si za vse like napravijo primernih u z o r c e v, ki jih uporabljamo pri ponavljanju. Če se pa ta ali oni učenec bavi z drobnim žaganjem, naj izreže modele iz t a n k i h d e š č i c. Namesto, da bi risali okraske na papir s tušem in z barvo, jih narišemo na b a r v a s t p a p i r, ki je na eni strani namazan z lepilom. Tako lahko sestavimo najlepše vzorce podobno kakor jih sestavi umetniško izobražen mizar iz raznobojnega lesa, in ki jih uporabi za okrasitev šatulj in pohištva.

Če narišemo iz trikotnikov in čveterokotnikov sestavljen vzorec na kos lipovine ali vrbovine, pa izrežemo posamezne škrte s poševno prirezanim dletom, dobimo prav lepe okraske za ravnila, okvirčke itd. Ta način izrezovanja *) je najlaglji in ne zahteva mnogo orodja. Z njim se prav radi bavijo dečki, pa tudi deklice. Žrtvujmo torej v šoli toliko časa, da pokažemo učencem način tega dela.

Na našem šolskem vrtu je s e n č n i c a. Njen temelj je iz b e t o n a in ima obliko pravilnega šesterokotnika. Tega uporabim, kadar obravnavam p r a v i l n e m n o g o k o t n i k e. Senčnica ima lepo v polja razdeljen s t r o p. Učenci ga skicirajo na kos papirja in narišejo po skici enak ali pa po lastnem okusu izpremenjen šesterokoten ali osmerokoten strop.

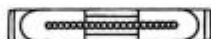
Za risanje nam nudi krožnica najtežjih in najlepših vaj. Ograje iz v a l j a n e g a ž e l e z a so prav često sestavljene iz ravnih in krožno zavitih železnih palic. Na taki ograji je vse polno primerov krožnic z dotikalnicami, za včrtane in očrtane mnogokotnike itd. Lepa naloga je n. pr. če rečemo učencem, naj narišejo k ograji, ki jo vidijo pred šolo ali na tabli ali v knjigi, primerna vrata. Izpremenijo naj vodoravno ograjo tako, da se bo dala uporabiti pri stopnišču itd.

*) Nemško: Kerbschnittarbeit.

Če je učitelj količkaj spreten, naj pokaže učencem, kako naredimo iz ploščevinastih trakov ali iz žice prav lepe podstavke, stojala za peresnike, svečnike in podobno drobnjav za dom. Tudi to ročno delo*) ni težko in ne zahteva drugega orodja kakor žične kleščice, kladivo in močne škarje, pa kvečjemu še majhno pilo. Seveda se ne bo lotil vsak učenec takega dela. Zadostuje pa, da vzbudimo one, ki tiči v njih nekoliko več zmožnosti.

Krožna okna na gotskih cerkvah so navadno napolnjena s takozvano mreževino, ki je izklesana iz kamna. Proti koncu leta že lahko pozkusimo lepo v barvah izdelati tako okno. Če ni v kraju ali kje v bližini take stavbe, si pomoremo s sliko. Mesto predlog za rožete in zvezde si v teku časa nabavimo zbirko tlačnic, ki so primerno okrašene.

V pričujočem spisu hočem pokazati, da stavim praktično stran pouka nad vse. Iz življenja za življenje. Zato se ne držim strogo reda, kakor bi sestavljal metodiko, ampak navajam posamezne primere, ki ne trdim o njih, da bi morali prav tako slediti drug drugemu. Tudi nisem podal vsega, kar bi lahko upošteval učitelj že v prvem razredu. Tu ni nikakršnih mej. Osebnost učiteljeva, pa krajevne razmere in učenci sami so odločilni v tem pogledu. Vobče je pouk v prvem razredu le priprava za naslednja dva razreda. Doslej smo opozarjali učenca na zanimivosti okoli nas. Razširili smo mu obzorje, ne da bi se bili poglobili v posameznosti. Izurili smo mu pa tudi roko toliko, da mu nadaljevanje ne bo delalo posebnih težkoč. Če smo mu povrhu še vcepili veselje do ročnega dela, smo v vsakem oziru izpolnili svojo dolžnost. (Dalje.)

DRAGOTIM HUMEK:

UMETNIŠKI VZGOJI.

Vsem, ki so dobre volje.

Pogosto mi prihajajo od znanih in neznanih tovarišev vprašanja, kako bi se bilo s pridom lotiti pouka v risanju na ljudski šoli. Človek bi mislil, da je sedaj, ko imamo tako krasne nove načrte in prav tako lepe opombe k načrtom, vse v redu. Pa temu ni tako. »Dragi tovariš! Daj, navetuj mi kakšno knjigo, ki bo v njej izdelan načrt za risanje. Ne vem, kaj bi delal.« Pa tako dalje. Nihče ne ve, kaj bi počel v risarski uri. In to navzlic načrtu in opombam. Seveda knjig je mnogo. A vsaka knjiga zahteva temeljitega proučevanja. Vse ni za vsakogar. Treba je izbirati. Tu mi je všeč to, tam ono. To ni za naše razmere, drugo bi se dalo uporabiti za

* Nemško: Kleineisenarbeit.

silo. Za naše razmere! Za naše razmere ni sploh nobena stvar! Pa take strokovne knjige so drage. Naše učiteljstvo ne zmore dragih knjig in vobče tudi ni vzgojeno tako, da bi rado tičalo v knjigah. Torej nič! Tako smo vajeni prismojenega birokratizma, da zahtevamo za vsako stvar popolnoma do pičice izdelan načrt — potrjen seveda. In potem ne na desno, ne na levo. Samo toliko in nič več. Pa tudi manj ne. Zakaj so pa podrobni načrti? K vragu nova pota, poizkušanje in eksperimenti. Čemu svobodno gibanje. Po stezi, ki je ob obeh straneh ograjena s plotom, hodi lahko tudi slepec. To je »gemütlich«. Kdo bi študiral, iskal in zbiral. Posebno, če mora človek delati zastonj, in gospodarji ne nagradijo dela, ampak prepričanje. Ani ni tako? No, torej!

Oni dan mi je poslal deželni šolski svet v oceno novo risarsko delo. Pregledal sem ga, ocenil po resnici in pravici in baš to me je napotilo, da sem obenem z oceno napisal tudi ta članek. Delo, ki govorim o njem, nima skoraj nič čtiva, ampak samo ilustracije. In to je z ozirom na trditev, da vobče neradi čitamo, prvo, kar mi izredno ugaja v novi knjigi. Ilustracije govore dovolj. Pa preglejmo prvi zvezek — vseh je pet — da se seznamimo z vsebino. Dve strani uvoda, pičlih sedem strani opomb — pravzaprav je to nekako kazalo — pa petindvajset prilog v barvotisku z več nego sedmdesetimi risbami in posameznimi slikami. To je vsebina prvega zvezka, ki nosi naslov »Das 2. Schuljahr.« Ogromno gradivo in kakor nalašč urejeno za one, ki ne zbirajo radi sami in ki ne vejo kaj početi v risarski uri. Vsa snov je urejena po letnih časih. In to je drugo, kar mi jako ugaja. Risanje po narodi je prva zahteva, ki jo hočejo uveljaviti novi načrti. Nesmisel je torej, če rišemo pozimi razne liste, poleti pa sneženega moža, spomladi rdeča jabolka, jeseni pa zvončkov cvet. Z ozirom na snov, ki je zbrana v posameznih zvezkih, moram pripomniti, da se nahaja ista v mnogih drugih delih raztresena. Popolnoma originalnih predmetov sestavitelj seveda ne more podati. Zato citira znane avtorje, ki bi jih moral poznati vsak učitelj. Hote ali nehote je izpustil v tem izbornem delu: »Gruber-Stadler, Erprobter Lehrgang«, ki ga je pri sestavljanju svojega dela gotovo mnogo uporabljal. A to je tu postranskega pomena.

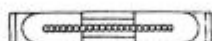
Prvi list. Narišimo tablico, zvezek, knjigo. A kaj pravim, narišimo. Narisana je samo tablica. Rumen okvir, črna tablica na temnosivem zavijalnem papirju. Barvniki. Barvnike sestavitelj sploh jako priporoča. In prav ima. Svinčnik navzlic temu ne bo nikdar izgubil svoje veljave. Druga slika je zvezkova platnica. Izrezana je iz barvastega papirja in nalepljena. Povrhu je nalepljen bel naslovni listek. Še enkrat tablica. Pa ne narisana, ampak nalepljena z dvobarvnega papirja. Pa še knjiga z napisom itd. Ročno delo. Koj v prvi uri. In to mi je všeč! Vaje v lepljenju imajo otroci silno radi. Vsak prinese škarje s seboj. Nevarno za deco? Bodimo pametni. Moj triletni sinček ima že svoj nož in svoje škarje. Vsak dan se vreže. Pa

mu ne vzamem ne noža, ne škarij. Naj se vadi v opreznosti. Težje je z lepilom. Izpočetka sem skuhal lonec skrobovega lepila, pa sem ga razdelil med otroke. Vsakemu kupček na kos papirja. Sedaj smo pa že napredovali. Tvrdba A. Haase, Praga, Anin dvorec, je izdala zvezke barvastega papirja, ki je že namazan z lepilom. Krasni papirji so to. Največji zvezek stane 20 vinarjev. Zvezki za ljudsko šolo so po 12 do 15 vinarjev. Tudi škarje s topimi konicami ima omenjena tvrdka v zalogi, pa linolej za izrezovanje in papir za patroniranje in plastilin in še marsikaj lepega. Sedaj vas pa v duhu gledam in vidim, da se mi smejete, češ: »Bog ve, če ima tista tvrdka tudi denar v zalogi.« Hm, da. Pa zase! Drugi list. Svetlosiv zavijalni papir. Črn barvnik ali svinčnik. Naša soba. Omara, miza, stol, na steni ura in podobe. Pri mizi pa sedi, da, pri mizi sedi deček in zajtrkuje. Kaj pa je to posebnega. Kdor si ogleda list z risbo, ta bo izprevidel, da ni to nič posebno težkega. Brez perspektive se tudi izhaja in deček je samo silueta. Seveda, kdor bi na tej stopnji poizkusil risati oči, nos, usta, ta bi ne dospel baš daleč. Tretji list. Temnosiv zavijalni papir. Jesenska pokrajina. Modro nebo, vijoličast hrib, zelena trava, pa jablana z lepim, rdečim sadjem. Vse to je nalepljeno. Najprej nebo, povrhu gora, zatem trata, sedaj drevesno deblo, še krona in prav nazadnje rdeča jabolka. Tri celo na tleh. Kar vidim otroke, kako ponosni so na svoj izdelek. Četrty list. Snov tista ko prej, a risba je na svetlem papirju z barvniki. In glej! Pri jablani sloni lestva, pri lestvi je košara in pri košari žena z belim predpasnikom. Prav zanimive so risbe na sledečem listu. Pravzaprav ne smem reči risbe. Učenci naj upodobijo ograjo. Prva »slika« ni slika, ampak plotiček, sestavljen iz lesenih klinčkov — jaz bi vzel za to vajo kar švedske užigalice — tla so nalepljena. Druga ograja je narisana z barvniki, tretja tudi, pa bolj izrazito. Četrta sličica kaže vijoličasto večerno nebo, temnozeleno tla in lepo rjavo ograjo — iz papirja.

Ko bi hotel opisati vse liste, bi napolnil več »Popotnikovih« števil. Hotel sem le pokazati, kako mnogovrstno vsebino ima že prvi zvezek tega izbornega dela. Vse je zastopano in upodobljeno z najrazličnejšim materialom. Tu vidimo golo drevo, pa hišo in dež, Miklavža in zimsko pokrajino, božično drevesce in sneženega moža, dan in noč, pa solnce in še marsikaj. Vse polno je tudi živali in ljudi. Za risanje ljudi pa tudi živali priporoča sestavitelj nastopno pot. Najprej narišemo možica, ki je sestavljen iz samih črt — nekakšen skelet. S tako skico prav enostavno pokažemo n. pr. stojo, sedenje, tekanje, vlečenje itd. Če nato skelete oblečemo, dobimo prav dobre postave, pa seveda brez detajlov. In koliko so vredne ročne vaje za izrezovanje, lepljenje, pletenje in sestavljanje! Snovi je od zvezka do zvezka več. Vedno lepši izdelki se nam kažejo. Na prvi pogled se bo zdela marsikomu vsa snov preobširna in pretežka. Pa ni res. Kdor je vztrajno delal od drugega šolskega leta dalje, ta bo imel mnogo uspeha.

Nekaj pa je, kar sem že deloma omenil. Denar! Kje vzeti vse, kar potrebujemo? Pravijo, da bo — pri nas na Kranjskem — nova šolska postava. Dobro! Pa naj postavijo v tisto postavo tudi paragraf, ki bo določal, da morajo krajni šolski sveti preskrbeti učencem vsa učila in pripomočke. To bo prvi in najizdatnejši korak za povzdigo naših šol, ki niso nič drugega kakor kupi nesreče in gorja.

Končavam. Knjiga, ki sem govoril o njej, zasluži, da bi jo imela vsaka šola. Cena 15 K za pet prst debelih zvezkov ni nikakor pretirana. Oprema je skrajno solidna. Tudi gospodje nadzorniki naj pregledajo to delo, ki nosi naslov »Erprobter moderner Zeichenlehrgang für Volksschulen« von Egon Lehmert in ki ga je založila tvrdka Paul Sollors Nachf. v Libercu na Češkem.

KNJIŽEVNO POROČILO.

NOVOSTI.

Poučno-zabavna knjižnica za mladino. Čestokrat slišimo v javnosti in med osebnim občevanjem pritožbo, da naši mladini nedostaje primerne čtiva poučno-zabavne vsebine. S pripovednimi spisi se še shaja za silo, a na polju realij, na polju prirodopisja, prirodoslovja, zemljepisja in zgodovine vlada v naši mladinski književnosti zehajoča suša. Kdor prav ceni vrednost čitanja za izobraževanje mladine, bo zelo obžaloval ta nedostatek in gorko želel v interesu vsestranske obče izobrazbe naše mladine, da se ta vrzel čim prej zamaši.

Iz tega vzroka je odbor Slov. Šolske Matice sklenil, poskusiti, kako bi se kaj obnesla »Poučno-zabavna knjižnica za mladino«. Ta knjižnica hoče v prvi vrsti ustrezati srednješolski mladini, potem učencem višje stopnje ljudske šole in nazadnje šoli odrasli mladini. Iz metodiškega stališča pa bo gotovo tudi dobro došla ljudskošolskim učiteljem in učiteljem nižje stopnje srednjih šol.

V to svrhu hočemo najprej porabiti primerne poučne spise našega starejšega slovstva. Tu se nahaja nekaj prav lepega, za naš namen dobro porabnega gradiva, ki je po knjižnicah zakopano in mladini izvečjega težko ali pa celo nedostopno. Deloma je tudi njegova jezikovna oblika kolikor toliko zastarela; treba bo torej jim obleko malo popraviti. Ob enem pa se obračamo s tem le do pisateljev, ki imajo spretno pero za take spise in jih prijazno vabimo, naj posvetijo svojo zmožnost temu imenitnemu namenu in nas prav kmalu iznenadijo s svojimi proizvodi. Tudi prevodi priznanih tujih pisateljev bodo nam dobro došli, ako bi nam zmanjkalo dobrih lastnih izdelkov.

Da vidimo, kolikor zanimanja bi našlo naše početje, ponujamo za zdaj, takorekoč za uvod, starejšo knjigo, ki jo pa menda malokdo ima v svoji knjižnici. Posrečilo se nam je namreč pridobiti od Slov. Matice knjigo: »Štirje letni časi, po E. A. Rossmässlerju predelal Ivan Tušek«.

kolikor še je imela v zalogi. Priznано lep in gladek jezik Tuškov je sicer tudi že tu in tam malce zastarel, kar pa nikakor ne moti pri čitanju.

O omenjeni knjigi piše Tušek v predgovoru: »Štirje letni časi so namenjeni vsem tistim Slovincem, ki so se z rastlinstvom znanstveno v šolah pečali, in tistim, ki niso imeli priložnosti takega pouka udeleževati se. Za one bode uspešno ponavljanje za te pa pripomoček seznaniti se z mičnim delom prirodoslovja, z naukom o rastlinstvu in nekoliko tudi z naukom o živalstvu, ki se je v poprejšnjih časih po avstrijskih šolah preveč zanemarjalo. S temi besedami je gospod poročevalec moj rokopis priporočal Matičnemu odboru. Posebno pa sem to cvetico iz nemškega presadil v slovenski vrt, z ozirom na naše selske učitelje in na učence srednjih šol. Selskim učiteljem naj bo tovarišica na izprehodih po polju, travnikih in gozdih, njim v pouk in tudi posredno na korist radovedni mladini. Učencem srednjih šol naj pa služi v prijeten pripomoček pri uku prirodopisja, ki se ga morajo učiti na podlagi ne popolnoma jim znanega nemškega jezika. Zato sem pa dodal kazalo v treh jezikih, v slovenskem, latinskem in nemškem, da vsak lahko najde v vsakem teh jezikov popisano stvar in tudi ime njeno v ostalih dveh jezikih.«

Kar tu pravi prelagatelj, radi podpišemo tudi mi od besede do besede. Osobito priporočamo knjigo učiteljem, ki poučujejo prirodopisje po novejših načelih. — Pouk v prirodi! Pouk po naravnih skupinah! — Poučni izleti! — Tem le bo knjiga izvrstno služila pri pripravi na tak pouk. V nobeni učiteljski knjižnici bi ne smela manjkati ta knjiga! Pa tudi srednješolskim knjižnicam in knjižnicam za učence višje stopnje ljudskih šol, najtopleje priporočamo to knjigo.¹

Poučno zabavna knjižnica bo izhajala v nedoločenih presledkih. Prvi zvezek se že pripravlja in izide v najkrajšem času. Vsebina mu bo: Ogrinec, Obrazi iz narave. — Slovenska Šolska Matica v Ljubljani.

»Veda«, **dvomesečnik za znanost in kulturo.** (Prospekt.) »Veda« stopa v IV. letnik. Tri leta so kratka doba, ipak ni ostala »Veda« brez vpliva na sodobno mišljenje Slovencev. Danes je najrazširjenejša slovenska revija, okrog nje se zbira stalen krog sotrudnikov in bralcev. Od različnih strani se že tudi oglašajo nasprotniki, katere ima poleg prijateljev vsaka dobra reč. To nas seveda nikakor ne plaši, nasprotno, vzpodbuja nas k nadaljnemu delu za razvoj slovenskega znanstvenega slovstva in splošne slovenske kulture, napredka v mišljenju. I v bodoče se hočemo truditi, da bomo zbirali krog sebe najboljše, — v vsakem oziru.

Uredniški krog sam ne zmore vsega. Vabimo vse slovenske kulturne delavce na sodelovanje, dobrodošli so nam pa seveda tudi bratje po krvi, jeziku, interesu in duhu, Srbohrvati, s katerimi tvorimo Slovenci veliki narod Jugoslovanov.

Hočemo se pečati vedno intenzivneje z vsemi problemi, ki prihajajo za nas najbolj v upoštevanje. Omenjamo samo, da treba v jugoslovanskem vprašanju poleg diskusije i praktičnega izvrševanja, nadalje da treba posvečati mnogo pažnje prirodoslovnim vedam, biolo-

¹ Knjigo razpošilja, dokler je ne bo zmanjkalo, gospodična Vita Zupančič, strokovna učiteljica na kranjskem ustanovnem zavodu za gluhoneme v Ljubljani. Cena 1 K s poštnino vred. Pošilja se samo proti predplači.

giji, zdravstvu, socialni in higieni rase; politični ekonomiji, teoretskim kakor specialnim vprašanjem državnega in narodnega gospodarstva, finančne in trgovske politike, socialne politike, zakonodaje in statistike; sociologiji in socialnemu vprašanju; enako pa tudi literarni in umetniški kritiki, referatom, esejem in glosam, bibliografiji, nadalje vprašanjem filozofije, psihologije, pedagogike, zgodovine, politike, narodopisja, diskusiji, ne le v aktualnih vprašanjih, marveč zlasti tudi terminološki, (— v tem oziru doslej ni bilo javne tribune —) ter beležkam iz bližnjih in daljnih revij.

Poizkušamo širiti svoj delokrog vedno dalje, po vsebini in po razširjenju. Pridobili smo za novi letnik tudi dokaj novih sotrudnikov, ki sonamso delovanje obljubili. Vendar pa moramo na tem mestu z obžalovanjem konstatirati, da so sodobni slovenski pisci mladane vseh vrst zelo neproduktivni, in uredništvo mora čisto izvrševati nehvaležno nalogo, vzgajati si stalne in točne sotrudnike. Upamo, da se to izboljša že v bodočem letniku, in da se bo izboljševalo vedno bolj — z rastočim številom delavnih »kulturnih« delavcev« slovenskih. —

Dasi se je krog naših odjemalcev (naročnikov in bralcev) v teh treh letih zelo, da, nepričakovano razširil, to za velikopotezno delo ne zadoštuje. Želimo razširiti svojo revijo tudi po obsegu, toda dokler se število naročnikov ne podvoji in dokler se ne bodo naročniki točneje držali svojih obveznosti, to ni mogoče. Zato apeliramo danes na slovensko razumništvo, ki se svoje kulturne naloge še vedno ne zaveda, da pristopi krogu naročnikov in da širi edino slovensko revijo za znanost in kulturo, s katero lahko stopimo pred svet, ne le jugoslovanski, marveč evropski. Največje pa bo naše zadoščenje, če postane »Veda«, za čemur stremi in bo vedno stremela: Revija slovenske kulture in eden njenih najvažnejših činiteljev. Na to revijo slovenske kulture opozarjamo zlasti komisije okr. učit. knjižnic, pa tudi boljše dotirane šole, da jo naročajo. Vsebino zaključnega zvezka III. letnika smo priobčili v Popotnikovi 12. številki lanskega leta.

»Veda« izhaja šestkrat letno, obsega najmanj 36 pol, stane na leto 8 K, za dijake 5 K, posamezni zvezki 1 K 70 vin. Člani »Socialne Matice« imajo od leta 1913. naprej 20 % popust pri naročnini. Naroča se pri upravnštvu v Gorici, Gosposka ulica 7.

Publikacije »Slovenske Šolske Matice« za l. 1913: Pedagoški letopis. XIII. zvezek. Uredil H. Schreiner. — 2. Občno vzgojslovje z dušeslovnim uvodom. Sestavil Viktor Bežek. A. Osnovni nauki iz dušeslovja. (»Pedagoške učne knjige.« I.) — 3. Domoznanstveni pouk v ljudski šoli. (Konec). Sestavila Eliza Kukovec. — Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. 4. snopič. Spisal šolski svetnik Luka Lavtar. — 4. Flora slovenskih dežel. 2. snopič. Sestavil Julij Glomacki, uredil dr. L. Poljanec. (»Poljudno znanstvena knjižnica«, III. zvezek.) — O posameznih publikacijah podrobneje o priliki.

»Ljubljanski Zvon«. Marčni zvezek tega zbornika ima to-le vsebino: 1. Ivo Peruzzi: Motto. — Sam! — Popoti. — V temni uri. — Ko zadiši iz poljan. (Pesmi.) — 2. Milan Pugelj: Iz megle. — 3. Ignacij Gruden: Jesenski večer. (Pesem.) — 4. Vladimir

Knaflič: *Giovani Boccaccio*. (Konec). — 5. Ivan Albrecht: *Na Krasu*. (Pesem). — 6. Anton Trstenjak: *Dr. Fran Ivanóczy*. — 7. Dr. P. Grošelj: *O bistvu življenja*. — 8. Pastúškin: *Indiferentist Abdul*. — 9. Dr. Fr. Ilešič: *Ilirski »prognani kralji«*. — 10. *Književna poročila*. — Ta mesečnik za književnost in prosveto prav toplo priporočamo; zlasti naj bi ne manjkalo v nobeni okr. učiteljski knjižnici.

Domače ognjišče. Mesečnik za starše in vzgojevalce slovenske mladine objavlja v 2. številki to-le vsebino: 1.) Ferdo Plemič: *Nravnstvena vzgoja otrok (Dalje)*. — 2.) Črnagoj: *Od mojega ognjišča*. — 3.) Gustav Graščan: *Noč*. (Pesem). — 4.) Scharrelmann, Flerè: *Otroška vzgoja pred šolsko dobo*. — 5.) Fran Brkin: *Dekliška vzgoja (Dalje)*. — 6.) Gustav Graščan: *Zalostna pesem*. — 7.) Tone Rakovčan: *Učitelj Trpinec*. — 8.) *Pregled: Slovstvo — Kultura — Šola — Dom — Zdravstvo — Razno*. — Priporočamo!

RAZGLEd.

Časopisni vpogled.

Roland I. 1914. »Nobene stvari ni za učitelja potrebnejše, kakor produktivnost, in nobene se ne sme bolj izogibati, kakor sistema« — ta stavek iz *Rol.* 1914, str. 3, se mi zdi potreben navesti kot v opravičilo zato, da poročam še nadalje o »Rolandu«. Slišal sem nekako očitek, kakor da hočem delati — sicer ne vem zakaj — propagando za list, Znabiti jo delam; pa gotovo ne v smislu agentov, zakaj tega bi bilo navsezadnje sram uredništva pri »Rol.«, prav gotovo pa pri »Pop.« — O »Rol.« pa poročam prav zato, ker pri nas nimamo in tudi imeti ne moremo lista, ki bi ne imel ali ne propagiral sistema. Pri nas bi ne našel dovolj materialne podpore. Stvar je namreč ta: Vsa naša vzgoja in vse naše učenje in pouk, vse je stremilo po uspehih. Ti so nam postali tako potrebni ko ribi voda. Za poskušanje, za vsestransko produktivnost pri nas ni prostora; ne da bi ne bili zmožni za napredek na tem polju; ne zato. Manjka materialne podpore! Da pa lahko tudi doma, t. j. potom našega »Pop.« izvemo, kako napreduje, kako deluje v dobrem in slabem ideja, ki podira staro okorelost znanja ter jo nadomestuje z novim, prirodno človeškim, čutečim in mislečim, vstvarjajočim delom — zato informiram ravno po »Rol.« O njegovem uredniku, H. Scharrelmannu, mi ni treba praviti; tudi tega ne več poudarjati, da se je povzpel vzlic mnogim protestom s svojim »podiranjem« nad nivo navadnih reformerjev z besedo in dejanjem. Za »uspehe« se ne piplje, tako tudi ne »Rol.« — če pa provzročim, da je prešlo v našo domačijo **zanimanje za produktivnost** na vseh poljih naše šole — ono produktivnost, ki vrvi in kipi brez sistema kakor izvljenje — potem sem dosegel s temi poročili **svoj namen**.

Torej ne iz agitatorskih vzrokov pač pa, ker se ne smemo »ničesar bolj izogibati kakor sistema«, poročam o listu tudi letos. —

I. štv. »Monistische Erziehung?« (K. Linke.) »?« na koncu naslova že pravi, da se pisatelj ne strinja z vzgojo, kakršno hoče imeti monizem, ki je ustroj zase ter ne pusti več razvoja. Ne pove sicer, kakšna bodi po njegovem verska vzgoja, pa kdor pozna tozadevno prostost in edino zahtevo po religioznosti — ne religiji — Scharr., ve, kaj hoče pisatelj. — **»Vom Unterrichten vor der Schulpflicht« (P. Rogal).** Kaj se jih naj poučuje?

Vse. Kje? Povsod. Kdaj? Vedno. Kdo? Starši naj si vzamejo čas, ne da bi napravljali male učenjake, pač pa da vodijo male vse radoznalce. In nikdar naj jih ne odpravijo: »Tega ne razumeš, si premal.« To so ponovljene stare zahteve v spisu. — **»Pädagogischer Ratgeber«** (H. Scharrelmann). Serija odgovorov se nadaljuje tudi letos; v tej številki se obrača proti konsekvenci v vzgojnih principih radi njene nevarnosti. — **»Vom Gesicht der Dinge.«** J. Röhr je napisal to skico in opisal svoj postopek. Za tak postopek v »delovni šoli« sta upravičeni zahtevi: 1. da se oprostí ves pouk gospodstva snovi; 2. da se uredí pouk po idejah, ne po predmetih. — Ideja je bila pri tem pouku, določenem za ves teden, nevezanem na kak urnik etc.: lice. In kaj vse se je tu obravnavalo! Nazornost, etika, spoznavanje, domovinoznanstvo, zgodovina, kultura — vse, vse, kar more zahtevati življenje, je prišlo na vrsto. »Obravnavalo« — sem rekel; razumimo se prav! Produciralo, spoznavalo, vstvarjalo se je — v življenju se je doživelo. »Lice reči je izžarevalo bogatega življenja v vseh oblikah, oživeló je vsemogoče sile. Misel je bila širokosrčna dovolj, da se okoristi z vsako produktivno silo in vendar tudi napeta in krepka dovolj, da drži skupaj mnogovrstno življenje in hotenje pouka v končnem smotru: rasti otroških sil.« Tako sodi o tem pouku J. Röhr sam, bojim pa se, da pri odločilnih šolskih faktorjih ne bo našel razumevanja. — **»Der Werkfisch in der Spielecke«** (H. Pralle) se giblje v mejah priznanega pouka takozvanih delovnih šol. — **»Bei der Arbeit«** ima kratek konec za »Zählen« iz lanskega letnika. —

2. štv. **»Aus der Tragödie eines jungen Lehrers.«** Scharrelmann je napisal že »Schwerthiebe« (v »Erlebte Pädag.«), take, ki so bili njega, in ki jih je dajal sam. Tu je udaril zopet, in udarec se glasi »Problem des Junglehrerschutzes«, tako proti nadzornikom in nadučiteljem. — Pri **»Aus meinen Geometriestunden«** (H. Scharr.), ko bo dotiskano vse. — **»Pädagogischer Ratgeber«** govori tu o dogmatičnosti pouka ter mu odreka pravico, da podaja otrokom že splošna spoznanja. — **»Kunst und Bildung«** (dr. A. Behne) je klic po samospoznavanju pri viru in ne poučevanje o vsem mogočem po knjigah. — **»Drei Erlebnisse, die zu denken geben.«** I. Mati se pritoži zaradi preveč domačih nalog; II. deklice, ki so prišle iz druge šole, kritizirajo, da učitelj preveč pripoveduje in premalo uči; III. rektor se pritožuje, da učitelj pri taki obravnavi ne bo gotov s snovjo. Prav imajo mati, prav učenke, prav rektor — zakaj ta ni nastopil prave poti, ki odpravi vse te tri dogodke z: »Raus mit dem, was nicht kundgemäß ist!« in se ni poglobil v premišljevanje, ki so ga dogodki terjali. — **»Bei der Arbeit«** obravnava »Ein schöner Ausflug«. Tak je, kakor ga pozna vsakdo, ki je šel z otroci vun; celo lepše smo že imeli in nismo prav nič čutili, da bi bili tako »nervenaufreibend« in nič se nismo pritoževali: »Dokler država ne prevzame jamstva varnosti, tako dolgo ne bo mogla siliti nobenega učitelja k zletom.« Komur so tako odveč, komur so »Strapaze«, pač ne bo opravil z njimi dosti, ne bodo mu »lepi«. Ob take malenkosti bi se pač ne smela izpodtikati ta prelepa prilika za stik s polnim življenjem! — **»Zum Vorlesen«:** Ein paar Stunden in den Anlagen — je pisano lepo in vem, da bodo imeli užitek pri čitanju učenci in učitelj; onih fantazija in tega poučevanje. — Obširen je odstavek **»Bücher«**; iz **»Umschau«** pa opozarjam na prošnjo, naj se dopošljejo mnenja o »Die Wirkung der Ortschulaufsicht auf den Unterricht«, ker bi bil tak oklic potreben zaradi šolskega zakona v eni naših slovenskih kronovin. —

Pav. Flerč.

Pedagoški paberki.

— s. **Premišljevanje pri otrokih.** »Schweizerische Lehrerzeitung« poudarja, da se pri sokratiški metodi otroku povzročuje mnogokrat krivica. Vsi otroci ne mislijo enako naglo. Nekateri potrebujejo več časa za sodbe in sklepe in ne morejo tako hitro

odgovarjati kakor drugi. Ko bi se jim pa pustilo dovolj časa, bi njih odgovor bil ravno tako pravilen, kakor naglo mislečih otrok. Sokratiška metoda torej škoduje takšnim otrokom in koristi edinole nadarjenim. Naj si torej učitelji dobro zapomnijo, da se mora vsem učencem dovoliti potrebni čas za odgovor. Nastopa celo vprašanje, ali ne bi bilo dobro, težja vprašanja napisati na tablo.

— s. **Spomin.** V »Revue de l'enseignement primaire« pravi F. Laurin, da nova šola preveč zanemarja spomin. V današnji šoli hočemo predavati o filozofiji zgodovine, a pozabili smo na dogodke; o filozofiji zemljepisja, a izločena so vsa imena; o filozofiji, literature, a učenci ne znajo ne proze ne poezije: meljemo brez zita. T. Laurin meni, da je treba spominu prisoditi več veljave pri našem pouku.

— s. **Šole za nagluhe otroke** obstoje že nekoliko let v Berlinu. Letos je posebna komisija našla v elementarnih razredih berlinskih šol 510 otrok, ki dobro ne slišijo in vsled tega ne morejo slediti pouku. Vsi ti otroci so bili sprejeti v omenjeno šolo. Pouk v tej šoli ima isti načrt kakor v navadnih šolah, samo metoda je takšna, da se ozira na napako teh otrok. V vsakem razredu je tako malo otrok, da se more učitelj baviti z otroki po njih individualnosti. Posebno se pazi na razvoj govoril in nato, da se učenci nauče »slišati z očmi«. Uspehi teh vaj so včasih prav presenetljivi.

— s. **Metoda Montessori** je svojedobno zelo zanimala in deloma še vedno zanimala pedagoški svet. Sedaj trdi Miss A. L. Page, da je vsa metoda samo slab plagijat. Že leta 1840. je namreč dr. Seguin ob svojem prihodu iz Francoske v Ameriko ustanovil v Waverleyu (Massachusetts) ljudsko šolo za abnormalno deco, v kateri se je posluževal prav tako svobodne metode, kakor se je sedaj poslužuje Montessorijeva.

— s. **Da se nauči materinščine** potrebuje po računu prof. Waletra Rippmann italijansko dete okolo 1000 ur, nemško 1300 in angleško 2300. Težave dela pravopis.

— s. **Vpliv nedelje na učence** je zlasti v večjih mestih vreden naše pozornosti. V ponedeljek prihajajo otroci pospani, nepazljivi, ravnodušni, topi, slabo razpoloženi v šolo. Učitelj, ki je to stvar preiskal, je dognal, da je 70% otrok, ki navadno ob 9. uri že spijo, šlo spat šele od 11. do 12. ure; 19% otrok je bilo s starši na nenavadno dolgem sprehođu, 4% otrok je moralo pri tem vleči ali porivati vozičke z otroci in samo 2% otrok je šlo redno spat. To pa še ni vse, $\frac{2}{3}$ otrok je bilo v krčmi, kjer so pili opojne pijače, polovica je jela slaščic in druge stvari, tako da jih ni bila volja večerjati. Tako nedelja silno slabo vpliva na zdravje otrok in starši bi morali to vpoštevati.

— s. **Razvoj otrok.** Duševni razvoj otrok je v šolskem letu zelo nepravilen. Duševni razvoj in telesna rast sta ozko spojena. Navadno (a ne vselej) se lepo razvito dete odlikuje tudi po duševnih zmožnostih. Gluhonemi ljudje nikdar ne nadkriljujejo popolnoma zdravih ljudi. Marsikateri slepec je postal dober godbenik, ali nadkrilil ni nikdar one glasbenike, ki vidijo. Zelo so nadarjeni grbavi ljudje; kar jim je narava vzela na telesu, pridala jim je na duhu. Vendar pa tudi to ne velja v vseh slučajih. Nekdaj niso tako pazili na telesni razvoj kakor danes. Tudi veliki možje so trdili: »Duh odločuje; v kakšnem telesu ta duh stanuje, to je stranska stvar.« Torej samo da je človek učen, četudi je po telesu nestvor. Današnja praksa pa pravi: »Bolje živ osel nego mrtev doktor.« Dokazano je, da spomin in inteligenca učenca paralelno stopata z razvojem telesa od 9.—14. leta. V 11. letu nastaja stagnacija, ali zato se razvijata duša in telo vsak po svoje. Zlasti v duševnem razvoju nastopajo nepravilnosti. Telo se posebno pri deklicah hitro razvije na škodo duha. Tudi posamezni letni časi vplivajo na telesno in duševno dospelost učencev. Poleti raste telo na škodo duše. Zato pa duševna energija in sila spomina zelo raste od septembra do januarja. Zato so počitnice poleti. Celo dnevna doba ima vpliv na razvoj učencev. Stern je opazoval, da dospe razvoj telesa in duše ob 10. uri zjutraj do vrhunca; potem spet upada, a od 12.

do 2. ure popoldne je razvoj najslabši. Potem se spet dviga in doseže drugi maksimum od 4. do 5. ure popoldne.

Šolske in učiteljske vesti.

— s. **Usoda profesorjev.** V »Frankfurter Zeitung« brani profesorje M. Muthesius pred čestimi ostrimi napadi. Dokazuje, da se ne sme vseh nedostatkov današnje šole pripisati na rovaš učiteljev. Vsi profesorji niso mogli vstopiti v ta stan po lastnem nagibu. Nemčija danes potrebuje več ko 250.000 različnih učiteljev. Kako je mogoče, da bi za vsa ta mesta našel navdušene učitelje? Prav često odločujejo pri izbiranju stanu postranski oziri, ki pripeljejo mnogo ljudi brez pravega poklica v učiteljske vrste. Mnogo pritožb tudi nima prav nobenega smisla. Tako se učiteljstvu oponaša, da ne gleda pri pouku na individualnost. Kako je to mogoče v tako prenapolnjenih razredih? Te nepovoljne kritike čita tudi mladina in postaja slabo razpoložena napram profesorjem in nezmožna za delo. V stoletju otroka učitelji niso srečni.

— s. **Spomin na stare čase.** Dr. Pichler je poslal vsem učiteljem nassauske škoiije okrožnico, v kateri jih je pozval, naj se izrečejo o cerkovniški službi učiteljev. Izmed 200 učiteljev, ki so vršili obenem »časno« službo cerkovnika, jih je 185 zahtevalo, naj se jih reši te časti. Nam se dozdeva ta anketa kot spomin na stare, stare čase.

— s. **V Hessenu** so uravnali učiteljem plačo. Sedaj sprejemajo tamkaj v 1.—3. letu 1500 M, v 4.—6. letu 1600 M, 6.—9. letu 1750 M, 10.—12. letu 1900 M, 13.—15. letu 2100 M, 16.—18. letu 2300 M, 19.—21. letu 2500 M, 22.—24. letu 2800 M, 25.—27. letu 3000 M, 28.—30. letu 3200 M, 31.—33. letu 3500 M, od 34. leta naprej 3800 M. Penzioniranim učiteljem se vračuna uradno stanovanje s 500 M, tako da dobi učitelj po službi 4300 M. Tudi po tej ureditvi zaostajajo učitelji še vedno za srednjimi uradniki. Šolnik ima 1600—1950 M, šumar 1600—2250 M in 70 M za uniformo, stavbni nadzornik 2500—4100 M. Uradniki srednje kategorije dosežejo 4800 M. Okrajni pisar doseže 5100 M. Ta nezadostna uravnava se še vedno dozdeva prebogata konservativnim krogom. Napadajo finančni odbor, ker je prekoračil za 160.000 M proračun. Duhovniki so pač večni sovražniki učiteljstva, saj to povsod kažejo, zlasti pa če gre za kruh. Kako se že pravi, »delavcem kratiti zaslužen plačilo?« In med nami so še vedno kalini, ki jim verujejo, in med nami je še vedno podlih kreatur, ki prodajajo za osebne interese ves stan.

— s. **Švedska učiteljska zveza** ima po 30letnem trajanju 12.172 članov (85% vsega švedskega učiteljstva). Čisti imetek iznaša 20.800 K. Za svoje člane ima mnogo koristnih podvzetij: 1. zvezo za daljnje naobrazovanje, 2. tehniške nadaljevalne tečaje, 3. učiteljsko knjižnico, 4. potujočo knjižnico, 5. prosvetni urad, 6. šolski muzej, 7. urad za potovalne stipendije, 8. podporno blagajno, 9. zvezo v javnosti delujočih šolnikov. Tudi prireja vsako leto trimesečne tečaje za učitelje na vseučilišču v Štokholmu. Ima svoj tednik in zalogo pedagoških knjig.

— s. **Zveza mladega učiteljstva na Bavarskem** se zelo lepo razvija. Osnovana leta 1908. pod imenom »Pedagogija« šteje danes 2500 članov, razdeljenih na 136 krajevnih skupin. Zveza je tako mamljiva, da se vpisujejo tudi drugod v Nemčiji učitelji v njo. Uspeh je v zvezi s programom društva. Cilj zveze je proučavanje reformatorskih teženj pedagogike, šolske politike in ekonomskega narodnega življenja; člani sodelujejo v vseh teh zadevah. Ta zadača se je izcimila iz borbe s konservativnimi elementi bavarskega kraljestva. Delovanje Zveze je živo in intenzivno; v prošlem letu so priredili »mladi« 900 predavanj o različnih zadevah, seveda v okvirju programa. Razen po referatih naobražalo se je učiteljstvo tudi z organom »Junglehrerzeitung«. Člani plačujejo 4 M na leto, loterija je tudi prinesla par tisoč mark. Stroški so seveda vsled intenzivne de-

lavnosti veliki. Na shodih smejo referirati samo izkušeni člani in priznani pedagogi. Posebno se zanimajo referenti za narodno gospodarstvo, za poljedelstvo, ker se smatra gospodarska naobrazba za najboljše sredstvo sprijazniti učiteljstvo in kmete in za pridobitev vpliva v občini. — To so nadvse praktični smotri, katere priporočamo učiteljem kar najtopleje. Učitelj naj bi mogel po svojem znanju biti tudi odraslim pravi učitelj in svetovalec. Posebno pri nas, pri agrikulturnem narodu.

—s. **Najvišja plača**, ki jo more doseči učitelj v posameznih državah, iznaša: Hamburg 5750 M, Bremen 5125 M, Zurih 4600 M, Anglija 4500 M, Dansko 4200 M, Špansko 4160 M, Prusko 4125 M, Badensko 4000 M, Rumunsko 3840 M, Ogrsko 3780 M, Saško 3750 M, Bavarsko 3500 M, Avstrija 3235 M, Švedska 3220 M, Wirttemberg 3070 M, Srbija 3000 M, Luksemburg 2900 M, Belgija 2500 M, Bulgarija 2400 M, Holandija 2250 M, Francija 2200 M, Italija 1700 M; Portugalsko 1500 M. Da se Francija nahaja ravno pred Italijo, to ji ne služi v čast.

Šolska higijena.

Šolsko zdravstvo v Münchnu. V Kerschensteinerjevem letnem poročilu za leto 1913. čitamo, da ima München 27 šolskih zdravnikov, ki so preiskali od 66.520 otrok 14.360, torej nad 21%. Splošno se je izkazalo, da šola ne vpliva kvarno na splošno telesno stanje in na zdravje. Pri v šolo vstopivših je bilo to pri 37·9% dobro, pri izstopivših pa kot dobro pri 40·5%. Kako važna so taka preiskovanja in poročila in kako vzpodbudna so za občinstvo, je videti iz tega, da je izdalo preiskanje z ob strašna števila: pri 41% slabo; pri 50·7% srednje in le pri 8·3% dobro. 22 odstotkov je imelo napake v nosu in grlu, na katere se je oziralo mnogo premalo. Govorne napake se je konstatalo v 399, golša v 1065 slučajih (2·8%, oziroma 7·3%), srčna napaka v 531 slučajih (3·7%). Nadalje se je našlo vidnih anomalij pri 2868, slušnih anomalij pri 426, očesnih bolezni 423, ušesnih bolezni pa 67. Od 621 učencev iz pomožne šole je bilo rahiitičnih 61%. Koliko se zagreši nad mladino, če se teh slučajev dostikrat niti ne spozna in ne upošteva. München ima tudi šolske varučke, ki podpirajo zdravnike v šoli in zunaj nje; te so navzoče tudi pri preiskovanju učencev ter sodelujejo pri varstvu otrok. Sodelovanje staršev je bilo posebno živahno pri onih, ki so vstopili v šolo, manj pa žalibog pri tistih, ki so izstopali, četudi bi bilo to želeti še prav posebno pri teh. Število šolskih pršnih kopeli se je zvišalo na okroglo 50.000, kar je dokaz za njih potrebo. Vzlic temu se toži, da se težko pripravi do kopanja ravno otroke iz siromašnejših krogov. V poročilu je navedeno, da se je temu čuditi. Mislimo pa, da zademo pravo, če trdimo, da je tu poglavitni vzrok v napačni sramežljivosti, da bi se morali otroci sleči ter pri tem pokazati slabo in umazano perilo, če je še to; da se boje pred nečem neznanim, česar jim ni nudil nihče nikdar v njih uboštvu. — Koncem podarja poročilo še lepo harmonijo med šolo, šolskimi oblastmi in šolskimi zdravniki. — In pri nas? Naše poročilo — molči. —è.

Šolstvo na slovanskem jugu.

—s. **Madjarizacija Bosne.** V Serajevem odpre madjarska vlada še letos madjarsko nižjo gimnazijo. Profesor dr. Bluisch v Pečuhu je dobil dopust v ta namen, da pripravi vse potrebno za to gimnazijo na licu mesta. Da ne bi pal sum madjarizacije na vlado, se govori, da ustanavlja šolo »Madjarsko društvo« v Bosni.

—s. **Bulgarski učitelji** pretijo vladi s štrajkom, ker že nekoliko mesecev sem niso sprejeli plače.

—s. **Društvo bulgarskih učiteljev** je začelo zopet delovati. Vsa krajevna društva so se reorganizirala. Pet krajevnih društev z 260 učitelji je prišlo pod romunsko vladno. To izgubo deloma nadomeščajo učitelji iz novih makedonskih okrajev. Sedaj šteje »Bolgarskijat učiteljski sojuz« 5057 članov. Društveni organ »Soznanije« izhaja v 5165 iztisih. Znamenita opora društvenega delovanja je blagajna, ki ima 329.762 levov. B. U. S. je združil vse državne uradnike v društvo »Sojuz na sojuzite«. Ta zveza vsebuje 14.072 članov. Imetje iznaša 359.593 levov. Ta zveza je ponos bulgarskega učiteljstva, ker se takšna organizacija ne nahaja v nobeni državi, tedaj zahteva Zveza energično: 1. naj bi se dve tretjini plače, ki se je ustavila za vojne, takoj izplačala uradnikom in učiteljem, 2. naj bi se povišanje plače sedaj po vojski izvršilo, 3. naj bi se makedonski učitelji z ozirom na plačo izjednačili z ostalimi učitelji.

Inostransko šolstvo.

—s. **Šole v sibirskih vlakih.** Ruski poljedelski urad je odredil, da se ima v izseljeniških vlakih predavati o poljedelstvu. Predavali bodo agronomi, ki dobro poznajo sibirsko gospodarstvo. Tako se bodo izseljenci naučili mnogo koristnega, kar bodo potem lahko uporabili pri delu v novi naselbini.

—s. **Poslednja regulacija učiteljskih plač na Danskem.** Učitelji so z ozirom na plačo po mestnih draginjskih odnošajih razdeljeni na dve vrsti. Prvi imajo najmanj 2240 K, največ 4200 K na leto, drugi najmanj 2100 K, največ 3920 K. Povišica iznaša po vsakih 4 letih 420 K ali 280 K. Po 20 letih ima učitelj pravico na polno penzijo. Za izboljšanje materialnega stanja danskega učiteljstva sta se zavzela zlasti minister narodne prosvete Sørensen in ministrski predsednik Christensen. Oba sta bila prej narodna učitelja. Tu je torej vlada sama pomagala učiteljstvu, pri nas pa mora učiteljstvo vsak košček kruha od vlade kleče izprositi. — Dansko ima sedaj 3000 ljudskih šol s 6500 učitelji in 347.862 učencev. Na enega učitelja pride torej povprečno 50 otrok.

—s. **Japan** je stopil v civilizaciji zopet za en korak naprej: pripustili so tamkaj žene v vseučilišča.

—s. **Kongregacije in šolstvo v Belgiji.** Belgijsko šolstvo je že skoro popolnoma v rokah kongregacij. Tako ima izmed 248 občin v Vzhodni Flandriji samo 23 občin svojo dekliško šolo. V provinci Anvers je 34 občin, ki so si ohranile svojo dekliško šolo, in to od 152 občin. Tudi v provinci Linibourg je še 20 občinskih dekliških šol, a občin je 206.

—s. **Slovenske šole v Ameriki.** V nekaterih krajih Zedinjenih držav je število slovenskih rodbin tako naraslo, da si ustanavljajo Slovenci svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Tako so 31. januarja 1913 odprli v Clevelandu krasno šolsko palačo. Začelo se je poučevati tamkaj 8. septembra. Poučuje 11 učiteljic v 11 razredih. Učencev je čez 800. — Tudi v Jolietu se pripravljajo slovenska šola. Tam je nad 550 slovenskih otrok.

Prosvetna kronika.

—s. **Država brez analfabetov** je Norveška. To dejstvo je toliko bolj znamenito, ker je ta država zelo redko naseljena. Na 1 km ima samo 8 prebivalcev. Cest in železnic ima prav malo, vasi v našem pomenu besede tam ni, selišča so raztresena posamezno daleč drugo od drugega. Zato pa morajo otroci potovati ure in ure daleč v šolo. V severnih krajih šole sploh niso mogoče. Tamkaj potujejo učitelji od doma do doma in ostajajo v vsaki hiši nekoliko tednov.

—s. **Poseben list za mladinsko literaturo** so si ustvarili Čehi. List se imenuje »Uhor« in izhaja v Habrih pod uredništvom učitelja Ot. Svoboda. 12 številčk stane na leto 2 K 80 h. Sotrudniki so najboljši češki učitelji, list povsod hvalijo. Pri nas je o mladinski književnosti še vedno težko govoriti.

Razne vesti.

† **Anton vitez Klodič**. 14. dne februarja meseca je umrl v Trstu g. Anton vitez Klodič pl. Sabladoski, dvorni svetnik, bivši dež. šolski nadzornik, vitez železne krone III. reda itd. Pokojni Klodič, beneški Slovenec od Klodičev, je znan kot šolnik po naših deželah. Njegovo delovanje se je vršilo v času, ko je bilo treba na šolskem polju v naših deželah reform; delovanje je bilo težko, ali vendar tako, da je zaslužilo med nami dober spomin. Klodič bil je tudi slovenski pisatelj. Njegovo najbolj znano delo je »Materin blagoslov. Doživel je starost 77 let. Blag mu spomin!

Dr. Arnošt Muka, duševni voditelj lužičkih Srbov, ki biva sedaj zaradi lečenja ob naši Adriji v Opatiji, je obhajal 10. t. m. svojo šestdesetletnico. Rodil se je 1854. leta v saški Gornji Lužici, študiral l. 1874—1879 na vseučilišču v Jeni in Lipskem ter službuje izza 1887. kot gimn. profesor v saškem Freiburgu. Uprav znamenito je njegovo literarno-znanstveno in rodoljubno delo med lužičkimi Srbi. Ustanovil je in dolgo vzdrževal list »Lužico« (1882), izdal 1884. »Syntax der wendischen Sprache«, 1891. »Historische und vergleichende Laut- und Formenlehre der niederserbischen Sprache« (615 strani), 1898. »Die slavischen Ortsnamen der Neumark« itd., itd. Muka je najvažnejši činitelj pri »Mačići Srbski« v Budišinu, napisal je več statističnih študij o lužičkih Srbih in sedaj pripravlja veliki slovar dolnjelužičkega govora, ki ga izda peterburška akademija. Ob njegovi 60letnici mu čestitamo tudi mi.

Dr. Fr. I.

s. **Kino**. Pred desetimi leti sta bila na Nemškem dva kinematografa, danes jih je nemara 3000, samo v Berlinu jih je 400. Vsak dan hodi v ta zabavišča 3 in pol milijona ljudi, na teden 24 milijonov, t. j. tretjina naroda. Na svetu je okoli 30.000 kinematografov, v katere hodi na leto nekoliko milijard ljudi. Vsako leto se izdeluje 120 mil. m filmov, samo firma Pathe v Parizu izgotavlja na dan 80.000 m po 1 M. Leta 1912. so uvozili v Nemčijo 35.000 km filmov v ceni 35 milijonov M. Uvoznina je znašala pol milijona M.

—s. **Prirodopis in sv. pismo**. V neki šoli ob Moskovsko - Nižjegorodski železnici je pravil katehet. kako je kit pogoltnil Jona in ga držal tri dni in tri noči v temni ječi. Otroci so začudeno gledali, samo neki fantič je majal z glavo. Katehet vpraša mladega skeptika, zakaj se tako ponaša, kakor bi ne verjel. Deček se odreže, da je pripovedovala učiteljica, da ima kit zelo ozek govt in zato ne more niti večjih rib požirati. Sedaj pa je bil sodni dau. Katehet je kar zagrabil učenca in ga vlekel na policijo, kjer je tožil učiteljico radi protiverskega pouka. — Policijski uradnik ni gledal skozi katehetove naočnike, zato ga je vprašal, ali je bil dogodek s kitom čudo ali navaden slučaj. »Čudo, čudo,« pravi katehet. »Ej, potem je vse v redu. Zakaj, če bi mogli kiti požirati brez vsake težave, potem bi tudi slučaj z Jonom ne bil »čudo.« Zato se umirite, ker Vam je učiteljica samo pripravila polje.« Katehet se je s tem zadovoljil in učiteljica je bila rešena vseh sitnosti.

Mala poročila.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole v pomladanskem terminu se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji, in sicer:

- a) v Ljubljani v petek dne 17. aprila, in
- b) v Mariboru dne 4. maja ob 8. uri zjutraj na dotičnem učiteljišču.

Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 4., odnosno do 26. aprila 1914 v rokah dotične izpraševalne komisije.

Pod polovično ceno

se proda znanstveni zbornik

„Bibliothek des allgemeinen : und praktischen Wissens“ :

zum Studium und Selbstunterricht in den haupt-
sächlichsten Wissenszweigen und Sprachen.

Herausgegeben von Emanuel Müller — Baden in
:: Verbindung mit hervorragenden Fachautoritäten. ::

Šest zvezkov velike 4° — krasno vezani.

Delo je najnovejše izdaje, popolnoma novo.

Več pove uredništvo „Popotnika“.

RAZPIS NATEČAJEV.

□ □ □

Št. 295/14 P.

Razpis službe.

Vurberg, 3raz. meš. lj. š., III. kr. raz., služba učiteljice, s prosto izbo, n. in sl. —
Red. opr. proš. do 31. marca 1914, kraj. šol. sv. Vurberg.

Okrajni šolski svet Ptuj.

Ptuj, dne 28. februarja 1914.

Predsednik: Dr. Netoliczka.